

महाराष्ट्र महानगरपालिकांमधील नामनिर्देशित
सदस्यांची अर्हता व नियुक्त्या नियमात
सुधारणा करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
नगर विकास विभाग
शासन निर्णय क्रमांक:- बीएनएम-५००७/२३२/प्र.क्र.६१/०७/नवि-३२
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक: २८ फेब्रुवारी, २०१२

शासन निर्णय :-सोबतची शासकीय अधिसूचना महाराष्ट्र शासनाच्या असाधारण भाग एक- अ- मध्य
उप-विभाग यामध्ये मराठी व नंतर इंग्रजी अशा रितीने दि. २८ फेब्रुवारी, २०१२ रोजी प्रसिध्द करण्यात
यावी.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(आ.श्रा.जिवने)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. व्यवस्थापक, शासकीय मध्यवर्ती मुद्रणालय, चर्नी रोड, मुंबई ४०० ००४. त्यांना विनंती करण्यात येते की, शासन निर्णयाप्रमाणे अधिसूचना शासनाच्या असाधारण राजपत्रात भाग-एक-अ, उपविभागामध्ये प्रसिध्द करून त्याच्या प्रती खालील सर्व संबंधितांना पाठवाव्यात आणि १००० प्रती या विभागास पाठवाव्यात.
२. महापौर, सर्व महानगरपालिका,
३. आयुक्त तथा संचालक, नगरपालिका प्रशासन संचालनालय, वरळी, मुंबई-३०,
४. आयुक्त, सर्व महानगरपालिका (संबंधितांच्या निदर्शनास आणण्यासाठी),
५. सर्व विभागीय आयुक्त तथा प्रादेशिक संचालक,
६. सर्व जिल्हाधिकारी (त्यांना विनंती की या अधिसूचनेस त्यांच्या जिल्ह्यात त्वरीत व्यापक प्रसिध्दी द्यावी. त्यांच्या जिल्ह्यातील सर्व नगरपालिकांच्या सूचना फलकावर या अधिसूचनेच्या प्रती लावाव्यात. सर्व नगरपालिका सदस्यांना अधिसूचनेच्या प्रती पुरवाव्यात.),
७. महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मुंबई, त्यांना विनंती करण्यात येते की, या अधिसूचनेस राज्यात व्यापक प्रसिध्दी द्यावी.
८. संचालक, अखिल भारतीय स्थानिक स्वराज्य संस्था, उत्तर भारतीय संघाजवळ, वांद्रे(पूर्व), मुंबई-५१
९. निवड नस्ती(नवि-३२), नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.

अधिसूचना
नगर विकास विभाग
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२,
दिनांक:-२८ फेब्रुवारी, २०१२

मुंबई
महानगरपालिका
अधिनियम,
मुंबई प्रांतिक
महानगरपालिका
अधिनियम,
१९४९. नागपूर
शहर
महानगरपालिका
अधिनियम,
१९४८.

क्रमांक :- बीएनएम- ५००७/२३२/प्र.क्र.६१/०७/नवि-३२, ज्याअर्थी राज्यातील पालिका सदस्यांचे नामनिर्देशन करण्यासाठी त्यांची अर्हता आणि नामनिर्देशनाच्या कार्यपद्धतीबाबत तातडीने नियम करण्याची गरज उदभवली आहे आणि त्या प्रयोजनार्थ मुंबई प्रांतिक महानगरपालिका अधिनियम, १९४९ (१९४९ चा मुंबई एकोणसाठ) चे कलम ४५६अ चे पोट कलम (२) आणि नागपूर शहर महानगरपालिका अधिनियम, १९४८ (१९५० चा मध्यप्रांत व वऱ्हाड २) च्या कलम ४२० चे पोट कलम (१) अंतर्गत पूर्व प्रसिध्दीची शर्त काढून टाकणे जीमुळे आवश्यक व्हावे अशी परिस्थिती अस्तित्वात असल्याबाबत महाराष्ट्र शासनाची खात्री पटली आहे.

त्याअर्थी, आता, मुंबई महानगरपालिका अधिनियम (१८८८ चा मुंबई तीन) चे कलम ५ च्या पोट कलम (१) चे खंड (ब) व कलम २९, मुंबई प्रांतिक महानगरपालिका अधिनियम, १९४९ (१९४९ चा मुंबई एकोणसाठ) चे कलम ५ च्या पोट-कलम (२) चे खंड(ब) व कलम ४५६-अ आणि नागपूर शहर महानगरपालिका अधिनियम, १९४८ (१९५० चा मध्यप्रांत व वऱ्हाड दोन) चे कलम ९ च्या पोट-कलम (१) चे खंड (ब) व कलम ४२० चे पोट कलम (१) याद्वारे प्रदान केलेल्या अधिकारांचा वापर करून व त्याबाबतीत त्यास समर्थ करणाऱ्या सर्व अधिकारांचा वापर करून आणि महाराष्ट्र महानगरपालिका (नामनिर्देशित सदस्यांची अर्हता व नियुक्त्या) नियम, २००७ चे अधिक्रमण करून आणि राज्य निवडणूक आयुक्त यांचेशी सल्लामसलत करून महाराष्ट्र शासन याद्वारे पुढील नियम करित आहे, ते असे :-

१. संक्षिप्त नाव .- या नियमांना महाराष्ट्र महानगरपालिका (नामनिर्देशित सदस्यांची अर्हता व नियुक्त्या) नियम, २०१२ असे म्हणावे.

२. व्याख्या .- (१) या नियमात, संदर्भानुसार दुसरा अर्थ अपेक्षित नसेल तर,-

(अ) "महानगरपालिका" याचा अर्थ संबंधित महानगरपालिका अधिनियमांतर्गत घटीत करण्यात आलेली महानगरपालिका;

(ब) "आयुक्त" म्हणजे संबंधित महानगरपालिकेचे आयुक्त;

(क) "संबंधित अधिनियम" म्हणजे मुंबई महानगरपालिका अधिनियम (१८८८ चा मुंबई तीन), मुंबई प्रांतिक महानगरपालिका अधिनियम, १९४९ (१९४९ चा मुंबई एकोणसाठ) अथवा यथास्थिती नागपूर शहर महानगरपालिका अधिनियम, १९४८ (१९५० चा मध्य प्रांत व वऱ्हाड दोन).

(२) या नियमामध्ये वापरण्यात आलेले परंतु व्याख्या न केलेले शब्द व शब्दप्रयोग यांना अनुक्रमे उक्त अधिनियमामध्ये त्यांना नेमून देण्यात आलेले अर्थ असतील.

३. पालिका सदस्यांच्या नामनिर्देशनासाठी बैठक घेणे.- नियम ४ मधील तरतुदीस अधीन राहून सार्वत्रिक निवडणूकीनंतर महापालिकेच्या पहिल्या बैठकीत महापौर आणि उपमहापौर यांची निवडणूक झाल्यानंतर, ५ व्यक्तींचे नामनिर्देशन, नामनिर्देशित पालिका सदस्य म्हणून

महानगरपालिका करील.

४. नामनिर्देशनासाठी अर्हता. - एखाद्या व्यक्तीकडे पालिका प्रशासनाचे विशेष ज्ञान अथवा अनुभव असेल ती व्यक्ती नामनिर्देशित पालिका सदस्याच्या पदासाठी उमेदवार म्हणून नामनिर्देशित केली जाण्यास पात्र असेल, जर ती व्यक्ती, -

- (क) राज्यात मान्यताप्राप्त व नोंदणीकृत वैद्यक व्यवसायी म्हणून किमान पाच वर्षे काम केलेली असेल, किंवा
- (ख) किमान पाच वर्षे शिक्षण तज्ञ म्हणून काम केलेली असेल, यामध्ये मान्यता प्राप्त शाळा किंवा महाविद्यालयाच्या निवृत्त प्राध्यापक, व्याख्याता, मुख्याध्यापक यांचा समावेश असेल, किंवा
- (ग) सनदी लेखापाल किंवा परिव्यय लेखापाल म्हणून कमीत कमी ५ वर्षांचा अनुभव धारण केलेली असेल, किंवा
- (घ) कमीत कमी पाच वर्षांचा व्यावसायिक अनुभव असलेली मान्यताप्राप्त विद्यापीठाची अभियांत्रिकी पदवीधारक असेल, किंवा
- (ङ) राज्यात कमीत कमी पाच वर्षांकरिता अभिवक्ता किंवा मान्यताप्राप्त विद्यापीठाची कायद्यामधील पदवीधारक व राज्यात विधी क्षेत्रात काम करण्याचा कमीत कमी पाच वर्षांचा अनुभव असलेली असेल, किंवा
- (च) नगरपरिषदेचा मुख्य अधिकारी किंवा महानगरपालिकेचा सहायक आयुक्त किंवा उपायुक्त म्हणून काम करण्याचा किमान पाच वर्षांचा अनुभव असलेली किंवा किमान दोन वर्षांचा अनुभव असलेली महानगरपालिकेतून आयुक्त म्हणून सेवानिवृत्त झालेली असेल, किंवा
- (छ) महानगरपालिका किंवा नगरपरिषद क्षेत्रात कार्यरत असणाऱ्या आणि समाजकल्याण कार्यामध्ये गुंतलेल्या मुंबई सार्वजनिक विश्वस्त संस्था अधिनियम, १९५० खाली नोंदणीकृत समाजाधिष्ठित अशासकीय संघटनेचा पदाधिकारी म्हणून किमान पाच वर्षांचा अनुभव असलेली असेल.

५. पालिका सदस्यांचे नामनिर्देशन.- (१) पालिका सदस्यांचे नामनिर्देशन करण्यासाठी, आयुक्त, महानगरपालिकेतील सभागृह नेता, विरोधी पक्ष नेता आणि प्रत्येक मान्यताप्राप्त अथवा नोंदणीकृत पक्षांच्या किंवा गटांच्या नेत्यांशी विचारविनिमय करून आणि अशा पक्षांचे आणि गटांचे तौलनिक संख्याबळ विचारात घेऊन, महानगरपालिकेला योग्य व्यक्तीच्या नावाची नामनिर्देशित सदस्य म्हणून नामनिर्देशन करण्यासाठी शिफारस करतील. अशा शिफारस केलेल्या व्यक्तींची संख्या नियम ३ प्रमाणे शिफारस करावयाच्या पालिका सदस्यांच्या संख्येपेक्षा अधिक नसावी.

(२) आयुक्तांनी केलेल्या शिफारशींचा विचार करून महानगरपालिका, पालिका सदस्यांचे नामनिर्देशन करील:

परंतु, आयुक्तांनी अशाप्रकारे शिफारस केलेल्या व्यक्तीची शिफारस महानगरपालिकेने अमान्य करावयाची ठरविल्यास त्याबाबतची कारणे महानगरपालिकेला नोंद करावी लागतील.

परंतु, आणखी असे की, नियम ४ मधील (क) ते (छ) मधील अर्हता असणाऱ्या प्रत्येकी एक व्यक्तीची पालिका सदस्य म्हणून नामनिर्देशन सुनिश्चित करण्याचा प्रयत्न करण्यात यावा.

६. पालिकेतील नामनिर्देशित सदस्यांची नावे प्रसिध्द करणे.- याप्रमाणे नामनिर्देशित केलेल्या सदस्यांची नावे शक्य तितक्या लवकर पालिका सचिव, महाराष्ट्र शासन राजपत्रात प्रसिध्द करण्यासाठी पाठविल.

७. प्रासंगिक रिक्त पदे.- नामनिर्देशित पालिका सदस्याचे एखादे पद रिक्त होईल तेव्हा ते रिक्त पद भरण्याकरिता या नियमाच्या तरतूदी योग्य त्या फेरफारांसह लागू होतील.

८. नामनिर्देशित पालिका सदस्यांना प्रमाणपत्र देणे.- नामनिर्देशित पालिका सदस्यांची नावे महाराष्ट्र शासन राजपत्रात प्रसिध्द झाल्यानंतर आयुक्त, यासोबत जोडलेल्या नमुन्यात प्रत्येक नामनिर्देशित पालिका सदस्यांना प्रमाणपत्र देईल.

नमुना
(नियम ८ पहा)
प्रमाणपत्र

-----महानगरपालिका

मी, श्री./श्रीमती.....
आयुक्त, ... महानगरपालिका याद्वारे प्रमाणित करतो /
करते की, श्री./श्रीमती ..... यांची ठराव
क्रमांक..... दिनांक..... अन्वये
नामनिर्देशनाने ..... महानगरपालिकेवर पालिका
सदस्य म्हणून पाच वर्षांकरिता किंवा महानगरपालिकेच्या विद्यमान सदस्य मंडळाची मुदत समाप्त
होईपर्यंत यापैकी जे आधी घडेल तोपर्यंत नियुक्ती करण्यात आली आहे.

ठिकाण:
दिनांक :

(.....)
आयुक्त,
..... महानगरपालिका

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(आ. शा. जिवने)
शासनाचे उप सचिव.

NOTIFICATION

Urban Development Department
Madam Cama Road, Hutatma Rajguru Chowk,
Mantralaya, Mumbai 400 032,
Dated 28th February, 2012.

Mumbai
Municipal
Corporation
Act,
Bombay
Provincial
Municipal
Corporations
Act, 1949.
City of
Nagpur
Corporation
Act, 1948.

No. BNM-5007/232/CR-61/07/UD-32, Whereas the Government of Maharashtra is satisfied that circumstances exist which render it necessary to take immediate action to make rules to provide for qualifications and procedure for nomination of nominated Councilors of the Municipal Corporations in the State and for that purpose to dispense with the condition of previous publication thereof under sub-section (2) of section 456A of the Bombay Provincial Municipal Corporations Act, 1949 (Bom. LIX of 1949) and sub-section (1) of section 420 of the City of Nagpur Corporation Act, 1948 (C.P. and Berar II of 1950);

Now, therefore, in exercise of the powers conferred by clause (b) of sub-section (1) of section 5 and section 29 of the Mumbai Municipal Corporation Act (Bom. III of 1888), clause (b) of sub-section (2) of section 5 and section 456A of the Bombay Provincial Municipal Corporations Act, 1949 (Bom. LIX of 1949) and clause (b) of sub section (1) of section 9 and sub-section (1) of section 420 of the City of Nagpur Corporation Act, 1948 (C.P. and Berar II of 1950) and of all other powers enabling it in that behalf, and in supersession of the Maharashtra Municipal Corporations (Qualifications and Appointment of Nominated Councilors) Rules, 2007, the Government of Maharashtra hereby, after consultation with the State Election Commissioner, makes the following rules, namely :-

1. **Short Title .-** These rules may be called the Maharashtra Municipal Corporations (Qualifications and Appointment of Nominated Councilors) Rules, 2012.
2. **Definitions .-** (I) In these rules, unless context otherwise requires,-
  - a) "Corporation" means a Municipal Corporation constituted under the relevant Act;
  - b) "Commissioner" means the Commissioner of the relevant Municipal Corporation;

c) "Relevant Act" means the Mumbai Municipal Corporation Act (Bom. III of 1888), the Bombay Provincial Municipal Corporations Act, 1949 (Bom. LIX of 1949) or as the case may be, the City of Nagpur Corporation Act, 1948 (C.P. and Berar II of 1950).

i. Words and expressions used but not defined herein shall have their respective meanings as assigned to them in the Relevant Act.

3. Meeting for nomination of Councillors.- Subject to the provisions of rule 4, the Corporation shall, in the first meeting of the Corporation after the election of the Mayor and Deputy Mayor, after general elections, nominate five persons to be nominated Councillors.

4. Qualification for nomination.- A person shall be eligible for being nominated as a candidate for the office of the nominated Councillors if he has special knowledge or experience in municipal administration and he,-

- (a) has been a recognized and registered medical practitioner in the State for a minimum period of five years, or
- (b) has been an educationist including retired Professor, Lecturer, Principal, Head-master, etc. of a recognized school or college for a minimum period of five years, or
- (c) has been Chartered Accountant or Cost accountant for a minimum period of five years, or
- (d) possesses a degree in engineering from a recognized University and has professional experience for a minimum period of five years, or
- (e) has been an Advocate for a minimum period of five years or is a person possessing degree in Law from a recognized University with an experience in the legal field in the State for a minimum period of five years, or
- (f) has experience of working for not less than five years as the Chief Officer of a Municipal Council or as Assistant Commissioner or the Deputy Commissioner or has experience of not less than two years as the Commissioner of a Municipal Corporation, and has retired from service, or
- (g) has experience of not less than five years as an office bearer of a Non-Government Organization registered under the Bombay

Public Trusts Act, 1950, engaged in Social Welfare activities, working within the area of a Municipal Corporation or a Council.

5. Nomination of Councillors. – (1) For the purpose of nomination of Councillors, the Commissioner shall, after consulting the leader of the House, leader of opposition and leader of each recognized or registered party or group in the Corporation, and after taking into account the relative strength of such parties and groups recommend the names of suitable persons to the Corporation for being nominated as a nominated Councillor. The names of such persons recommended shall not exceed the number of Councillors to be nominated in accordance with rule 3.

(2) The Corporation shall, after considering the recommendation by the Commissioner, nominate the Councillors:

Provided that, if the Corporation decides not to accept the recommendation of the Commissioner with respect to a person so recommended, it shall record the reasons therefor.

Provided further, that every endeavor shall be made to ensure that one Councillor each possessing any of the qualifications referred to in clause (a) to (g) of rule 4 has been nominated.

6. Publication of names of nominated Councillors.– The Municipal Secretary shall as soon as may be, send the names of the persons so nominated, for publication in the Maharashtra Government Gazette.

7. Causal Vacancies.– When a seat of a nominated Councillor becomes vacant, the provisions of these rule shall, *mutatis mutandis*, apply for filling the vacancy.

8. Certificate to Nominated Councilors.– After publication of the names of the nominated Councilors in the Maharashtra Government Gazette, the Commissioner shall issue a Certificate in Form, appended herewith, to each of the nominated members.

FORM
(See rule 8)
CERTIFICATE

Municipal Corporation of the .....

I, Shri/Smt. .... Commissioner of the
Municipal Corporation of the ....., hereby certify that
Shri/Smt. .... has vide Resolution No.
.....dated.....been nominated on the Municipal
Corporation of the ..... and thus appointed as a Councillor for a
term of Five Years or till the expiry of the present body of the Corporation
whichever is earlier.

Place:

Date:

(.....)
Commissioner of the Municipal
Corporation of the City of .....

By order and in the names of the
Governor of Maharashtra.

(A. S. Jiwane)
Deputy Secretary to Government.